

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการของสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธีทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเสร็จแล้ว จึงได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุป

ผลงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ และ ๓) เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

๕.๑.๑ วิเคราะห์สภาพทั่วไปของการพัฒนาการบริหารจัดการ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๕ รูป ที่เป็นพระสงฆ์ฆราวาสที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการที่มีผลงานโดดเด่นด้านการบริหารการศึกษาในสำนักเรียน เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอธิบายความและพรรณนาความ ดังนี้

๑. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา

ผลการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วางไว้นั้นจะต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วยบุคลากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ในสำนักงาน และวิธีการจัดการ เป็นต้น สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ดังนี้

๑) การบริหารบุคคล ผู้บริหารควรจัดประชุมเพื่อแจ้งรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของงานอยู่เสมอ และมอบหมายงานแก่บุคคล โดยดูความถนัด ความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล ยุทธศาสตร์การบริหารบุคคล โดยทางวัดพิจารณาจาก ความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ให้มีความเหมาะสมกับภาระงาน การเรียน การสอน จะต้องวางแผนงานในการบริหารสำนักศาสนศึกษา วางโครงสร้างในการบริการ วางตัวบุคคลที่จะมาช่วยงาน และบุคคลในสำนักโดยการคัดสรรดูจาก วิทยฐานะ ความรู้ ความเหมาะสม ความสามารถแต่ละบุคคลให้เป็นไปในแนวทางของแผนงานและโครงสร้าง การบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสำนักศาสนศึกษา ยุทธศาสตร์การบริหารบุคคล คือมุ่งเน้นให้พระภิกษุมีความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพทางคณะสงฆ์

๒) การบริหารการเงิน ผู้บริหารควรจะมีการบริหารการเงินสำนักศาสนศึกษา ต้องมีบุคลากรเจ้าหน้าที่ด้านการเงิน (ไวยาวัจกร) มาช่วยควบคุมดูแลการเงินร่วมกับผู้บริการสำนักศาสนศึกษา ก็จะมีข้อเสียคือการเบิกจ่ายในการบริหารงานจะมีสภาพคล่องน้อยล่าช้า อาจทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จุดอ่อนของศาสนศึกษา คือ ไม่มีนิตยภัตต์ (เงินเดือน) แก่ผู้สอน และไม่มีรางวัล แก่ผู้เรียนเมื่อสอบได้ ดังเช่นสำนักต่างๆของประเทศเราที่มีสถิติสอบนักธรรม บาลี ได้มากๆ ก็เพราะมีรางวัลค่าหัวด้วยปัจจัยส่งเสริมการเงินเป็นเครื่องล่อใจ อันนี้ก็เป็นปัญหาหนักใจแก่เจ้าสำนักที่จะต้องหาทุนที่จะสนับสนุนการศึกษา ดังนั้น วิธีการบริหารการเงินในสำนักศาสนศึกษา ข้อเสียคือจุดอ่อนไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย รวมถึงการประชุมปรึกษาหารืออย่างเนืองนิตย์

๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ การบริหารวัสดุอุปกรณ์โดยการจัดเก็บวัสดุสิ่งของในที่สมควรอย่างระมัดระวัง ปรับปรุงซ่อมแซม บูรณะปฏิสังขรณ์วัสดุอุปกรณ์สำนักเรียนให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสม อย่างประหยัด มีคุณภาพ ตามหลักการและกฎระเบียบสำนักเรียน การดูแลวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วยการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีเจ้าหน้าที่คอยกำกับดูแลจัดทำบัญชีคุมวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งรายรับรายจ่าย ในการเบิกจ่ายงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานเป็นขั้นตอน เพื่อการดูแลรักษา มิให้เกิดการสูญหาย และต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซม ดูแลมิให้วัสดุอุปกรณ์ สิ่งปลูกสร้างเสื่อมโทรมเสียหายชำรุด มีความรู้ความสามารถให้เหมาะสมกับหน้าที่ มีการให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรให้ศึกษาต่อและดูงาน การบริหารพัสดุอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง โต๊ะ เก้าอี้ ตำราเรียน ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา การพิจารณาการบริหารวัสดุอุปกรณ์นั้นๆจะต้องมีการจัดทำบัญชีรายรับ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

๔) การจัดการ ผู้บริหารควรจะมีการพัฒนาส่งเสริมสำนักศาสนศึกษา มีความเจริญรุ่งเรือง โดยการขอความอนุเคราะห์การสนับสนุนจากบริษัทเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการทำบุญกุศลในการพัฒนาพระพุทธศาสนาตามวัตถุประสงค์ การจัดการระบบบริหารให้สำนักศาสนศึกษามีการพัฒนา ต้องมีการวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพ และสภาพของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามระบบการศึกษาคณะสงฆ์ไทย การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรม สังคมของพระภิกษุสามเณร การบริหารวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์เพื่อการศาสนศึกษา มีบุคลากรด้านการศาสนศึกษา มีจริยธรรม คุณธรรม มีความรู้ มีความสามารถ บุคลากรมีความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามวุฒิการศึกษา จัดให้มีสวัสดิการ และทุนการศึกษา เป็นบำเหน็จรางวัลในด้าน การเรียน การสอนของบุคลากรและนักเรียน นำเทคโนโลยีและสื่อประกอบการเรียนการสอนเข้ามาประกอบการศึกษา เอาใจใส่ดูแลครูผู้สอนตลอดจนผู้เรียน สร้างศรัทธา ให้บุคลากรในสำนักเห็นคุณค่าของการศึกษา มีการพบปะพูดคุยกันบ่อยๆ อาทิตย์ละ ๑ ครั้ง เพื่อหาข้อสรุปปัญหาอุปสรรคที่ขัดข้อง หรือปัญหาในการเรียนการสอน

๕) ผู้สนับสนุนการศึกษา ผู้สนับสนุนการศึกษาหรือเจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ ท่านมีวิธีการชักชวนเจ้าคณะพระสังฆาธิการประชุมวางนโยบายสนับสนุนการศึกษา เจ้าสำนักศาสนศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีบารมีในด้านใดด้านหนึ่ง ในการที่จะทำให้อนุญาติโยมเลื่อมใสศรัทธา หรือไม่ก็ต้องอาศัยหลวงพ่อดิลกธรรมาภรณ์ในวัดช่วยอุปถัมภ์ เช่น วัดโสธร วัดบางพลีหลวงพ่อดโต วัดพนัญเชิง เป็นต้น ถ้าไม่มีหลวงพ่อดิลกธรรมาภรณ์ ตัวเจ้าสำนักก็ต้องมีการตลาด บริหารจัดการที่ดีแบบวัตรธรรมกาย หรือไม่ก็ต้องมี

ทุนนิตดอกผลที่จะนำพามาใช้ในด้านกิจกรรมการศึกษา เช่น วัดปากน้ำภาษีเจริญ เป็นต้น วิธีการหาทุนทรัพย์นั้นควรใช้วิธีส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรไปศึกษายังสำนักอื่นๆที่ไม่ไกลนัก เพื่อสร้างบุคลากรของตัวเอง แล้วค่อยขยายขยายออกจากเล็กไปหาใหญ่ พอสุดท้ายถ้าเกิดผลที่ออกมาดีมีชื่อเสียง สปอนเซอร์ผู้สนับสนุนรายใหญ่ รายน้อย ก็จะมีมาเองดุจดั่งมหาสมุทรใหญ่ย่อมเป็นที่รวมลงของมหานทีฉะนั้นแล การหาทุนทรัพย์จากหน่วยงานราชการท้องถิ่น บริษัทห้างร้าน และบอกบุญแก่ญาติโยมผู้มีจิตศรัทธา ประชาสัมพันธ์ จัดตั้งองค์ผ้าป่าเพื่อการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในวันสำคัญๆ ทางศาสนา

๒. การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาตามหลักอธิบาท ๔

ผลการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาตามหลักอธิบาท ๔ พระสังฆาธิการผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องดำเนินการจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมที่อยู่ในเขตการปกครองของตน เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนที่มีความเลื่อมใสเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้รับการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างถูกต้องตั้งแต่ระดับนักธรรมชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก การพัฒนาเป็นการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม การปรับตัวเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จเป็นแนวคิดที่อยู่ในหลักการทฤษฎีการพัฒนาสอดคล้องตามหลักอธิบาท ๔ เป็นฐานหรือหนทางไปสู่ความสำเร็จ คุณเครื่องความสำเร็จ ทางแห่งความสำเร็จเป็นคุณธรรมที่ส่งไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

๑) ฉันทะ ความพึงพอใจ ผู้บริหารต้องเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย ทำหน้าที่ได้อย่างดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความรู้ ความชำนาญในงานนั้นๆ การบริหารจัดการการเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อที่จะบริหารการศึกษาในสำนักให้ลงตัว ในแต่ละภาคการศึกษา เพื่อให้การศึกษาดำเนินการไปอย่างราบรื่น ไม่ติดขัด ไม่ว่าจะเป็นค่าตอบแทน ครูผู้สอนของขวัญนักเรียนที่ตั้งใจเรียน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ จัดหาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ไม่ว่าจะเป็นโต๊ะเรียน กระดานดำ เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และตามความถนัดของผู้สอน

๒) วิริยะ ความเพียรพยายาม ผู้บริหารต้องมีความเพียรพยายามดำเนินการประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อปรึกษาเรื่องการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ จัดประชุมคณะกรรมการที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการเรียนการสอนเพื่อกำหนดทิศทางการทำงานทั้งเชิงรุกทั้งเชิงรับ และสอดคล้องกับนโยบายของแม่กองธรรมสนามหลวง ต้องมีการวางแผนการสอนก่อนเปิดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนได้รับทราบแนวทางขอบข่ายของการสอนในแต่ละวิชา เป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนเสนอแนวคิดตามที่ตัวเองคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

๓) จิตตะ ความเข้าใจ ผู้บริหารต้องมีความตั้งใจทำงานการเรียนการสอนแผนกรรมสนามหลวงตามนโยบายที่มีอยู่ มีการบังคับบัญชาสั่งการตามลำดับชั้นการปกครอง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ อาจารย์สอนประจำชั้น เจ้าหน้าที่สำนักงาน และผู้เรียน มีวิธีการทำงานการเรียนการสอนโดยไม่อคติ ๔ ประการ คือ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว โมหาคติ ลำเอียงเพราะความไม่รู้

๔) วิมังสา การตรวจสอบ ผู้บริหารต้องมีการจัดการเรียนการสอนทุกสำนักเรียน ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแม่กองธรรมสนามหลวงได้กำหนดวิธีการปฏิบัติ หลักการทำงาน ทั้งตำราเรียน หลักสูตรการศึกษานักธรรม ผู้บริหารต้องส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพบุคลากรที่มีนิสัยใฝ่เรียน มีความรู้ ความสามารถพัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

๓. การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ

ผลการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม หมายถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญของพระภิกษุ สามเณรเป็นการศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนา สำหรับพระภิกษุสามเณร ผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา สามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้ทั่วถึง อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ เน้นการพัฒนาศาสนทายาทให้มีความรู้และคุณภาพ

๑) การวางแผน การกำหนดนโยบาย มาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารปฏิบัติงานทุกระดับก็ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ มีการปรับปรุงแก้ไข และกำหนดแผนล่วงหน้าโดยประชุมปรึกษา กำหนดแผนปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒) การจัดองค์การ การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างงานกับบุคคลภายในหน่วยงาน นั้นๆ โดยมีการมอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การจัดโครงสร้างการบริหาร ต้องให้สอดคล้องเป็นระบบและมีการกระจายอำนาจหน้าที่ กำหนดบุคคลรับผิดชอบอย่างมีเหตุมีผล บุคลากรรู้จักการดำเนินโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับทรัพยากรอย่างเหมาะสม

๓) การสั่งการ ผู้บริหารระดับสูงสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชางานอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็น การตรวจสอบว่าเขาได้ปฏิบัติงานที่มอบหมายได้ตามศักยภาพหรือไม่ หน้าที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุด การมอบอำนาจหน้าที่การทำงานให้แก่บุคลากรในสำนักเรียน หรือคณะบุคคลหน่วยงานรองลงไปปฏิบัติศาสนกิจ หรือดำเนินการแทนตามความเหมาะสมแก่ความรู้ความสามารถ

๔) การประสานงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องมีการประชุมบุคลากรเพื่อมอบนโยบาย ตรวจสอบติดตามนโยบาย ให้แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประสานงานแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ประสานงานภายในสำนักเรียนและประสานงานภายนอกสำนักเรียน

๕) การควบคุม การติดตามผลงานของบุคลากรภายในสำนักเรียน เพื่อต้องการทราบแต่ ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายสำนักเรียน มีวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้อยู่ย่นต่อหน้าที่การทำงาน และละทิ้งหน้าที่การทำงาน มีการกำกับดูแลการบริหารเป็นประจำด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีการเสนอผลการบริหารประเมินผลการเรียนการสอนว่าสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งประเมินงานตามภาระหน้าที่ในแต่ละหน่วยงาน

๕.๑.๒ การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน ๑๔๘ ชุด เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วได้วิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของบุคลากรต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสังฆาธิการมีอายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๕๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕ มีการศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน ๑๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๑๐ มีการศึกษาสามัญปริญญาตรี จำนวน ๑๑๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๐ มีตำแหน่งหน้าที่เป็นอาจารย์ จำนวน ๗๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔

ระดับความคิดเห็นของบุคลากรตามหลักการบริหาร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ยกเว้นด้านการประสานงาน ดังนี้

๑. ด้านการวางแผน บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ได้แก่พระสังฆาธิการได้มีการวางแผนนโยบายน้อย ไม่มีการวางแผนการบริหารแบบยุคใหม่ และไม่ได้กำหนดการศึกษาให้ได้รูปแบบตามหลักสูตร

๒. ด้านการจัดองค์การ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๓. ด้านการสั่งการ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ได้จัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาในวัดหรือโรงเรียนเพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากร

๔. ด้านการประสานงาน บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เนื่องจากไม่มีการจัดระบบงาน ไม่มีการดำเนินการศึกษาตามแผน ไม่มีการจัดเก็บเอกสารให้เป็นระเบียบพร้อมหยิบใช้งาน

๕. ด้านการควบคุม บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพระสังฆาธิการได้มีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างชัดเจนสอดคล้องนโยบายการศึกษานักธรรม

ระดับความคิดเห็นของบุคลากรตามหลักอิทธิบาท ๔ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ ความพึงพอใจ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม

อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๒. ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๓. ด้านจิตตะ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๔. ด้านวิมังสา บุคลากร คือ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” สามารถที่จะอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๒.๑ หลักการบริหาร

๑. ด้านการวางแผน พระสงฆ์ในจังหวัดสมุทรปราการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จีนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า^๑ การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่ายด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย การบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษารูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการคณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น ๖ ฝ่าย ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร ฝ่ายทะเบียนและวัดผล

๒. ด้านการจัดองค์กร พระสงฆ์ในจังหวัดสมุทรปราการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

^๑กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์, “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จีนิกายในประเทศไทย”, พุทธศาสตร์คุณภิบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์** ได้วิจัยเรื่อง "การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย" ผลการวิจัยพบว่า การจัดการมีการกำหนดนโยบายจากเจ้าอาวาส ผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่าย ด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายต่างๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย (E=Education) หมายถึงการบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ คณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น ๖ ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร และฝ่ายทะเบียนวัดผล^๒

๓. ด้านการสั่งการ พระสงฆ์ในจังหวัดสมุทรปราการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสหัส ฐิตสาโร** ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาวิจัยการบริหารองค์กรคณะสงฆ์" ผลการวิจัยพบว่า^๓ การบริหารงานบุคคลในองค์กรคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนเป็นอำนาจหน้าที่ของบริหารชั้นต้นหรือผู้บริหารที่สูงกว่า ยังขาดการบริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง แต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัด รวมทั้งการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับภาค จนถึงระดับวัดการปกครองมีการรวมศูนย์ และเป็นไปในการส่งการจากบนลงล่าง การศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์โดยรวมขาดระบบบริหารจัดการที่ดีและไม่เป็นระบบ การเผยแผ่ยังเป็นรูปแบบเดิมและขาดการปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย การบริหารงานสาธารณูปการ ก็ขาดระบบแบบแผนที่ชัดเจนขาดระบบการจัดการที่ดี การศึกษาสงเคราะห์ขาดการกำหนดรูปแบบการให้การสงเคราะห์ที่ดี และไม่ใช่นับเป็นระบบและด้านการสาธารณสงเคราะห์มีรูปแบบและระบบที่ดีต่อการให้การอนุเคราะห์แก่ประชาชน

๔. ด้านการประสานงาน พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมชาย ไมตรี** ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” ผลการวิจัยพบว่า^๔ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันมีรูปแบบและพื้นฐานการจัด

^๒กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์, "การบริหารกิจการคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^๓พระมหาสหัส ฐิตสาโร, "การบริหารองค์การคณะสงฆ์", **รายงานการวิจัย**, (คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑).

^๔สมชาย ไมตรี, “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”, **งานวิจัยค้นคว้าอิสระ**, (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๖.

การศึกษามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ คือ เป็นการศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดนมี้แม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการสอบพร้อมกันทั่วประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้นจะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักจะดำเนินการโดนมี้เจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน การจัดการเรื่องสถานที่อุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอนตลอดถึงงบประมาณในการดำเนินการ สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ประเด็นที่ว่าความคิดเห็นต่อระบบการศึกษา

๕. ด้านการควบคุม บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดรายด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤษฎา คิตติ** ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ" ผลการวิจัยพบว่า

๑) ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบคือ หนึ่ง สภาพแวดล้อม บรรยากาศของการเรียนรู้เป็นต้น สอง ปัจจัยเบื้องต้นของการเรียนรู้ สาม กระบวนการเรียนรู้ สี่ผลผลิตของการเรียนรู้

๒) รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วยหนึ่ง เป้าหมายของการประเมิน สองสิ่งที่มุ่งประเมิน สามวิธีการประเมิน สี่วิธีการตัดสิน ความจริงแล้วการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สิ่งที่มีมุ่งประเมินได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครู วิธีประเมินโดยเพื่อนครู ส่วนวิธีการตัดสินใจใช้การเปรียบเทียบข้อมูลจากการประเมินกับเกณฑ์สัมพัทธ์ที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญ

๓) จากการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งครูมีพัฒนาการของการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ สองโดยภาพรวมครูมีทัศนคติที่ดี ส่วนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมรับว่า การประเมินผลที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ทั้งทางด้านการปฏิบัติและด้านงบประมาณ สี่ผลการประเมินมีความถูกต้อง^๕

๕.๒.๒ หลักอิทธิบาท ๔

๑. ด้านฉันทะ ความพึงพอใจ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสอดคล้องกันปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาศรณชัย มหาบุญโญ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ด้านการศาสนา

^๕ กฤษฎา คิตติ, "การพัฒนาแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ", **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาการวัดผลและประเมินผล, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

ศึกษา มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย แต่มีการศึกษาพระปริยัติธรรม สายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญในด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี ปรับปรุงกฎระเบียบการจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัย วางนโยบายให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพทางการศึกษา พร้อมสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญในการเรียนบาลี เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป^๒

๒. ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสอดคล้องกันปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญหนา จิมานัง** ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙” ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙ มีประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมกับตัวแปรอิสระ พบว่า พระสอนศีลธรรมที่มีอายุต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมและแผนกบาลีต่างกัน มีประสิทธิภาพการสอนศีลธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^๓

๓. ด้านจิตตะ ความเข้าใจ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสอดคล้องกันปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีชา กันธิยะ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมประกอบด้วยปรัชญา คือ คุณธรรมนำความรู้ สร้างทักษะอาชีพ พัฒนาสังคม วิสัยทัศน์ คือ เสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ พัฒนามาตรฐานอาชีพ อนุรักษ์สืบทอด ศาสนพิธี พัฒนาคณตัมมีคุณธรรมและความสมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านพันธกิจมุ่งที่จะปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม^๔

๔. ด้านวิมังสา การตรวจสอบ บุคลากร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสอดคล้องกันปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นงลักษณ์ เรือนทอง** ได้

^๒พระมหาศรณชัย มหาบุญโญ, "การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์", **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต**, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๓บุญหนา จิมานัง, “การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^๔ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑).

วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย ๙ องค์ประกอบ คือ (๑) เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (๒) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ (๓) การประกันคุณภาพ การตรวจสอบได้และความเชื่อมั่น (๔) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (๕) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน (๖) เน้นการเรียนการสอน (๗) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ (๘) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง^๙

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) เนื้อหาในแต่ละวิชาควรต้องครอบคลุมเจาะจงตามระดับชั้น และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ โดยมีแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ดำเนินการสำนักเรียนให้ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส หรือผู้บริหารสำนักเรียนแต่ละแห่ง

๒) ผู้บริหารควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากร ในด้านการวางแผนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน

๓) ผู้บริหารควรมีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และให้มีการพัฒนาบุคลากร ในด้านการจัดทำสื่อ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

๔) ครูผู้สอนควรมีการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนการสอน และนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

๕) ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารควรได้กำหนดหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้มอบหมาย

๖) ด้านการควบคุม โดยจัดให้มีการประเมินผลการเรียนการสอนภายในสำนักศาสนศึกษา นั้นๆ เพื่อให้ทราบปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑) ควรศึกษาค้นคว้าและให้ความสำคัญ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

๒) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

^๙นงลักษณ์ เรือนทอง, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล”, ปริญญาคุชฌิบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

๓) ควรศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการ ในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมในระดับจังหวัด

๔) ควรศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในเชิงคุณภาพ

๕) ควรศึกษาการบริหารจัดการวัดที่มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ เพื่อนำมาปรับปรุงองค์กรของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น